

–“Açık Radyo.”
95.0

DİDİK
DİDİK
FREUD

SEROL TEBER – ŞENOL AYLA

2. BASKI

DIDIK DIDIK
FREUD

Bu kitap Açık Radyo için Can Sanat Yayınları A.Ş. tarafından üretilmiştir.

Didik Didik Freud, Serol Teber, Şenol Ayla

© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2021

2. basım: Şubat 2022, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Yönetici editör: Didem Bayındır

Editör: Sıla Tanilli

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Bilal Sarıteke / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-5406-7

ANAFOR RADYO YAYINCILIK A.Ş.

Hacımimi Mahallesi, Koltukçular Çıkması, No: 7 Kat 1-2

Tophane 34425 Beyoğlu, İstanbul

Telefon: (0212) 343 40 40 Faks: (0212) 232 32 19

www.acikradyo.com.tr

e-posta: acikradyo@acikradyo.com.tr

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750754067

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

DİDİK DİDİK FREUD

Yayına hazırlayan
Şenol Ayla

–“Açık Radyo.”
95.0

SEROL TEBER, 1938'de İstanbul'da doğdu. Tıp doktoru, nöropsikiyatr. İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi'nden mezun oldu ve aynı fakültede nöropsikiyatri uzmanlığı yaptı. 1970'lerin başında Almanya'ya göç ederek Düsseldorf'ta psikiyatri kliniği şefi olarak çalıştı, çok sayıda araştırma makalesi yazdı. 2000'lerin başından itibaren yeniden İstanbul'a yerleşme çalışmalarına başladı. *Varlık, Felsefe, Yeni Düşün, Cogito, Yarın, Bilim ve Sanat, Görüş* gibi dergilerde yazıları yayımlandı. 2004'te Açık Radyo'da Şenol Ayla'yla birlikte *Didik Didik Freud* programını yaptı. 12 Kasım 2004'te hayata gözlerini yumdu. Kitaplaşan çalışmaları arasında *Davranışlarımızın Kökeni* (1975), *Doğanın İnsanlaşması* (1980), *İşçi Göçü ve Davranış Bozuklukları* (1980), *Nükleer Savaş ve Gezegenin Biyolojik-İklimsel Yıkımı* (1985), *İlk Topluların Değişimleri* (1985), *Picasso* (1985), *Yeni Osmanlılar ve Paris Komünü* (1985), *Paris Komününde Üç Yurtsever Türk: Mehmet, Reşat ve Nuri Beyler* (1986), *Politik-Psikoloji Notları* (1990), *Göçmenlik Yaşantısı ve Kişilik Değişimi* (1993), *İşkence Sonrası Yaşam ve Toplama Kampı Sendromu* (1993), *Melankoli: "Normal Bir Anomali"* (1997), *Aşyan'daki Kâhin: Tefik Fikret'in Melankolik Dünyası* (2003), *Bilimsel Bir Peri Masalı: Freud'un Aile ve Tarihsel Romanı* (2003), *Tutunamayanların Politik Psikolojisi* (2014) bulunmaktadır.

ŞENOLAYLA, tıp doktoru, aile hekimliği uzmanı. On yıla yakın klinik hekimlik yaptı, 20 yılı aşkın süredir sağlık iletişimi alanında çalışıyor. 2004'te Açık Radyo'da Serol Teber'le birlikte *Didik Didik Freud* programını yaptı. Yine Serol Teber'le birçok kişiyi didikleyecekleri programlar yapmaya niyetlendi, yapamadıkları için çok üzüldü. 2016-2018 yıllarında Açık Radyo'da Timuçin Oral'la dört yayın dönemi süren *Sanat Uzun, İlham Sonsuz* programını yaptı. 2019'da yine Açık Radyo'da rock'n roll'un öncü kadınları üzerine *I Can Rock and I Can Roll* programını yaptı.

İçindekiler

Sunuş: Bir Gecikme Değil, Bir Hazır Olma Meselesi Olarak Didik Didik Freud	11
Neden Freud?	15
Freud'un Okul Yılları	26
Gündelik Hayatın Muhteşem Monotonluğu ve Yalnızlığı	37
Paris, Charcot, Michelangelo ve Psikanalizin Doğuşu	48
Kıskançlık, Gerilim ve Yeni Dostlar	58
İlham Perisi Salomé, İntihal Kurbanı Sabina	68
Psikanaliz Doludizgin: Libido, İçgüdü, Bilinçdışı	78
Oidipus Yolunda: Stendhal Sendromu, Roma'nın Fethi, Musa'yla İlk Karşılaşma	88
Ruhun Arkeolojisi Psikanaliz ve Bir Pompei Fantezisi	98
Gündelik Ayrıntılardan Ruhun Gizemlerine	108
Dil Sürçmeleri, Batıl İnançlar ve Günlük Yaşamın Psikopatolojisi	118
Totem ve Tabu	126
Mario Levi ile Diasporada Yaşamak Üzerine	134
Babalar ve Oğullar	144
Freud'un Üç Büyük Yapıtı	153
Freud Hasta, Avrupa Nazi İşgali Altında	160
Londra'ya Göç	169
Musa ve Tektanrıcılık	176

“Bundan Sonrası Büyük Sessizlik”	184
Aşiyân’daki Kâhin: Tevfik Fikret	192
Öfkeli Yalnızlık	201
Kendi Gökyüzümde, Kendi Kanatlarımla, Kendim Uçarım	210
Aşiyân’daki Evden Görünenler ve “Sis”	218
Bir Anlık Gecikme	227
Melankoli	236
Melankoli ve Son	245

Sunuş

Bir Gecikme Değil, Bir Hazır Olma Meselesi Olarak Didik Didik Freud

Serol Teber'le 2002 yılında tanıştım. Onun söylemiyle, "Aynı melankolik dünyanın insanları olan Tefvik Fikret ve Freud" üzerine yıllar süren okuma ve araştırmalarını topladığı iki önemli kitap yazmıştı: *Aşiyân'daki Kâhin: Tefvik Fikret'in Melankolik Dünyası* ve *Bilimsel Bir Peri Masalı: Freud'un Aile ve Tarihsel Romanı*. Serol'u biraz tanıyan, "Neden Freud, neden Tefvik Fikret?" demeye gerek duymazdı çünkü Serol Teber de aynı melankolik dünyanın insanıydı, onlar gibi kendisini analiz etmiş, sonra da toplumu anlamaya çalışmıştı. O yıla kadar yazdığı çok sayıda kitap da onun mekârlarını, heveslerini, kaygı ve hassasiyetlerini çok iyi yansıtıyordu.

Uzun zamandır Almanya'da yaşıyordu, bizim tanıştığımız yıllarda yine kendi tabiriyle, "İstanbul'a yeniden yerleşmeye ve uyum sağlamaya" çalışıyordu. Yazmış olduğu iki kitabın Türkiye'de okuyula buluşacak olmasından ötürü çok heyecanlıydı ve daha birçok yeni kitap fikri de zihninde dönüp duruyordu.

Derken bu iki melankolik insan üzerine yaptığı eşsiz çalışmalar kendilerine başka bir yön daha bularak Açık Radyo'da program oldu. Bu sayede okurları Serol Teber'i saatler boyu dinleyebilme, anlattıklarını kendi ağzından duyabilme şansına kavuştu. *Didik Didik Freud*, içinde birkaç saati kapsayan Tefvik Fikret bölümüyle birlikte Açık Radyo dinleyicilerinin ve benim hayatımıza dahil oldu. İyi ki de öyle oldu.

Şimdi, üzerinden 17 yıl geçtikten sonra *Didik Didik Freud* kitap oluyor. Geç mi? Evet, belki. Ömer Madra'ya en az 17 kez, "Hayır, kitap yapmayalım," demişliğim vardır. Neden mi? Programın büyüsunü bozma kaygısı, sesin ses olarak kalması takıntısı, emin olamama durumu, hepsi ya da hiçbiri, ama en çok da Serol'a koşup, "Bak, radyodan ne dediler, bizim programı kitap yapmak istiyorlar, ne dersin?" diyememe hali. Belki de bu kitabın bu kadar

beklemesi bir gecikme değil, bir hazır olma sorunuydu. Tıpkı Serol Teber'in Freud üzerine uzun yıllar düşünüp çalıştıktan sonra oturup biriktirdiklerini kaleme alması gibi.

2004 yılında Serol Teber gelip, "Açık Radyo'dan bir program yapmamı teklif ettiler, Freud üzerine. Tek başıma yapmak istemiyorum, beraber yapalım mı?" dediğinde hissettiğim şeyi tarif etmem zor. Şaşkınlık, heyecan, gurur, çekinme; ama hepsinin altında da endişe ve korku. Serol Teber ile Freud üzerine sohbet edecek kişi ben olabilir miyim! Birkaç gün süren tereddütlerim ve yetersiz olma kaygılarımdan sonra programda Serol'a eşlik etmeyi kabul ettiğimde çok uzun gibi görünen ama göz açıp kapayana kadar geçiveren, altı aylık müthiş bir yolculuğa başladık. Bu kadar sene sonra "Serol Teber'in teklifini kabul etmek ya da etmemek" lafı hâlâ kulağa inanılmaz derecede "ayıp" gelse de (ona birkaç kez, "Hayır, ben yapamam," demiş olmaktan hâlâ utanıyorum) *Didik Didik Freud* dinleyicileri hissettiğim şeyin sadece onun bu konudaki engin bilgisi karşısında yetersizlik kaygısı olduğunu anlayacaklardır.

Hemen birkaç gün sonra kendimizi Açık Radyo'nun Harbiye'deki stüdyosunda bulmamız, temel kurallar hakkında bilgilendirilmemiz, mikrofonları boyumuza göre ayarlamamız, teknik masadaki arkadaş ile bakışmamız ve o engin denize atlayıp yüzmemiz...

Zorlu ve derin bir denizde boğulacağımı sanırken hayatımın en keyifli, en heyecanlı, en meraklı ve bana en çok şey katan yolculuğunu yaptım. Her program öncesi, "Bugün güzel konuşabilecek miyiz?" diye birlikte heyecanlandık, her program sonrası, "Acaba iyi oldu mu? Dinleyiciler nasıl buldu?" diye meraklandık. Ben, "Serol Bey," diye başladığım yolculuğu onun müthiş mütevazılığı ve uzun saatlerin güzel paylaşımı sayesinde "Serol" diyerek tamamladım; hayatıma çok şey katan, eksikliği hep hissedilecek, çok özel bir dost edindim.

Sonuçta da niyetlendiğimiz gibi sadece psikiyatri ve Freud'la ilgili değil hayatla, ölümle, her şeyle ilgili bir program oldu ve ilk bölümde Serol Teber'in dediği gibi biz Kristof Kolomb'vari bir serüvene başladık, Hindistan'a diye yola çıkıp Amerika'ya vardık.

Freud hakkında konuşmak daima heyecanlandırıcı olurdu; o yetmezdi, program sonrası radyodan çıktığımızda uzun uzun hayattan, sinemadan, yaşadıklarımızdan, ilişkilerden söz ederdik. Ve ikimiz de radyoyu sevmiş olduğumuzdan, sonraki programlar için plan yapardık. Bir sonraki programımız *Didik Didik Kubrick* ola-

caktı. Biz daima birilerini didikleyecektik... Ama hayat planlandığı gibi gitmiyor, Serol olağanüstü titizliği ile *Didik Didik Freud*'un 26. ve son programını bekledi ve bu dünyadan gitti. Ardında büyük bir boşluk ve özlem bıraktı.

Dedim ya, dinleyicilerin programı nasıl bulduğunu hep merak etmiştik. Ben bunu ancak on yıl sonra, 2015'te *Didik Didik Freud* Açık Radyo'da yeniden yayınlandığında öğrendim. Yayın yeniden başladığında bir Twitter hesabı açarak her hafta programda bahsettiğimiz kişileri, yerleri ve eserleri paylaştım. O hesaba gelen yorumlardan ve Açık Radyo'ya yazılan e-postalardan, dinleyicilerin ne kadar büyük ilgiyle dinlediklerini, bazılarının birkaç kez dinlediğini, başkalarına da dinlettiğini, kimilerinin dinlerken notlar aldığını, merak edip başka kitaplar okuduğunu, kısacası birçok kişinin –Serol'un umduğu gibi– Hindistan'a diye yola çıkıp Amerika'ya vardığını öğrendim.

Şimdi *Didik Didik Freud* kitaba dönüşürken, umuyorum ki yine birçok kişi Serol Teber'in engin bilgisi ve keyifli anlatımından ilham alır, kendi özel yolculuğuna çıkar.

Teşekkür etmek istediğim çok kişi var;

En başta Serol Teber elbette. Ona dair söyleyeceğim hiçbir kelime duygumu anlatmaya yeterli olmayacak. Bu yolculuğa seninle çıkabildiğim için ne kadar şanslı olduğumu biliyorum, teşekkür ederim Serol! Keşke bu yazıyı da birlikte yazabilseydik.

Programı her zaman destekleyen, kitap olmasını en çok isteyen sevgili Ömer Madra'ya çok teşekkür ederim.

Her program öncesinde Açık Radyo koridorlarında bizimle tatlı bir sohbet ederek kendimizi radyonun yerlisi hissetmemizi sağlayan sevgili Jak Kohen de artık aramızda yok. Ona da çok teşekkür etmek isterdim, bizim için Açık Radyo'nun yüzüydü.

Didik Didik Freud ilk kez yayınlandığında programları özenle deşifre eden sevgili dinleyicimiz Işık Ezber'e ve deşifre sürecinde katkılarından dolayı dostlarımız Meral Akman'a, Şebnem Süer Grimm'e ve Gülcan Germen'e de teşekkür ederim. Ellerine ve akıllarına sağlık.

Programı yaptığımız sırada Açık Radyo'nun teknik masasında bulunan, acemiliğimize rağmen hoşgörü ile programı gerçekleştiren tüm teknik ekibe teşekkür ediyorum. En dar anlarda onlarla göz göze gelmek bizim için her zaman rahatlatıcı olmuştur.

Bu kitabın kitap olabilmesi çok sevgili ve değerli editörüm Sıla Tanilli'nin marifetidir. Büyük bir titizlik ve özveri ile çalıştı,

yetişemediğim her yerde beni ve kitabı toparladı. Bu kitap belki de bu kadar sene seni beklemiştir Sılacığım.

Didik Didik Freud'un kitap haline gelmesinde katkılarında dolayı Açık Radyo ekibinden Meral Mutlu Madra'ya, Didem Gençtürk'e, İlksen Mavituna'ya, Mina Çelik'e, Ufuk Tanışan'a, Burak Muştu'ya ve Can Yayınları'nda bize destek veren Didem Bayındır'a çok teşekkür ederim.

Değerli dinleyicilerimize, dinledikleri, yorum yaptıkları, destekledikleri için çok teşekkür ederim. Onlar dinliyor diye heyecanlandık biz hep.

Bu kitabın yayımlanmasında destekleri için Doğu Teber'e, Semra Teber'e, Çağatay Anadol'a, Gürhan Ertür'e, Erdem Türkekul'a ve Fatih Artvinli'ye derin teşekkürlerimle.

Ve siz değerli okurlar, umarım Serol Teber'in saatler boyu Açık Radyo'da anlattıklarını bu kitapta okurken onun hassasiyetini, inceliğini ve engin bilgisini nasıl da alçakgönüllü şekilde aktardığını hissedebilir, onun eşliğinde atılacağınız bu serüvenden benim kadar keyif alırsınız.

şimdi Serol hayatta olsaydı řu konuşma geçerci aramızda:

ř.A.: Serol, *Didik Didik Freud* kitap oldu bak, konuştuğumuz her şey, her kelime var içinde, hatta çaldığımız müzikler bile...

S.T.: *Karamba!*

şenol Ayla, Ağustos 2021

Neden Freud?

Serol Teber ve Şenol Ayla, Didik Didik Freud'un 3 Mayıs 2004 tarihinde yayınlanan ilk bölümünde programın yola çıkış öyküsünü ve "bilimsel bir peri masalı" kavramı üzerinden Freud'un yaşamöyküsünü ve yapıtlarını konuşuyorlar. Freud'un anne ve babasının evliliklerini, ailenin pek konuşulmayan iç yapısını, Freud'un annesiyle ilişkisini, Freiberg günleri sonrasında Viyana'ya göç edişlerini ve Yahudi düşmanlığının ilk belirtilerini didikliyorlar.

Şenol Ayla: Merhaba, 94.9 Açık Radyo'da *Didik Didik Freud* programındayız. Ben Şenol Ayla.

Serol Teber: Merhabalar, ben Serol Teber.

Ş.A.: Serol Teber'le birlikte 26 hafta boyunca Freud'u ve bir parça da Tevfik Fikret'i konuşacağız. Serol Teber'i pek çoğunuz tanıyorsunuz ama ben tekrar tanıtmak isterim; Serol Teber nöropsikiyatr, İstanbul doğumlu ama 30 yıla yakın zamandır Almanya'da yaşıyor. Son yıllarda yeniden İstanbul'a dönmeye ve yerleşmeye çalışıyor. Bir ayağı hâlâ Almanya'da, gidip geliyor. Çok sayıda kitabı var. Biz de bu programda son yayımlanan kitabı *Bilimsel Bir Peri Masalı: Freud'un Aile ve Tarihsel Romanı*¹ etrafında Freud'la ilgili her za-

1. Serol Teber, *Bilimsel Bir Peri Masalı: Freud'un Aile ve Tarihsel Romanı*, Okuyan Us Yayınları, İstanbul, 2013. (Y.N.)

man duyamayacağımız şeyleri konuşmak istiyoruz. Serol, ben sana önce çok klasik bir şey soracağım, neden Freud?

S.T.: Belki de birkaç nedenden dolayı. Freud'un yaşamı, yaşadığımız dünyayı anlamak için vazgeçilmez bir biyografi, yapıtlarının yanında biyografisi de son derece önemli. Biyografisine yakından baktığımızda, yapıtlarından daha kışkırtıcı bazı ipuçları verir. Ayrıca Freud gibi, yapıtlarıyla biyografisi arasında bağlantı kurulan, bunlar arasında kimi zaman bilimsel yaklaşımlar oluşturulan, kimi zaman dedikodular yapılan, ama her şeye rağmen de ondan bir türlü vazgeçilemeyen kışkırtıcı, açık bir yapıt biyografisi de. Freud'un da dahil olduğu üç büyük Aydınlanmacı, üç büyük düşünürün dünyada üç büyük devrim gerçekleştirdiği söylenir. Birincisi Copernicus'tur. Copernicus, 1541'de dünyanın kâinatın merkezi olduğu görüşünü tümüyle değiştirmiş ve yerkürenin uzaydaki sayısız yıldızdan bir tanesi olduğunu, hem de en küçümenlerinden bir tanesi olduğunu kanıtlamıştır. Ve bu tabii ki teolojiye, din bilimlerine büyük darbe vurdu. İnsanın ve dünyanın kutsallığını yıkan bir darbe. Bu darbenin altından kalkmaya çalışılırken, bu kez Darwin, insanın Tanrı'nın kutsal yarattığı değil, insanımsı maymunun devamı olan, şempanzelerle ortak atadan evrimleştiklerini öngören teorisini ve kitabını, *Türlerin Kökeni*'ni¹ yayımladı. Böylece narsist ve kendini beğenmiş insan yeni bir sarsıntı geçirdi. Ardından 1900 yılında Freud, *Düş Yorumu*² kitabının "Bilinç Dışı" adını verdiği bölümünde, bu kez insanın bilinçli dünyasının da gerçekte tamamen kültürel baskı altında, bastırılmış duygularının, içgüdülerinin etkisiyle hareket ettiğini ve bunlara uygun olarak, bilinçli dünyasını hiç de bilinçli olmayan bir kaynaktan çıkan gerilimlerle motive ettiğini belirledi. Bu üç buluş, insanın dünyadaki yaşamını neredeyse altüst

1. Charles Darwin, *Türlerin Kökeni*, çev. Bahar Kılıç, Alfa Yayınları, İstanbul, 2017. (Y.N.)

2. Sigmund Freud, *Düşlerin Yorumu*, çev. Emre Kapkın, Payel Yayınları, İstanbul, 2001. (Y.N.)

etti. Freud'un yakınlarının söyledikleri bir tanımlamayla; bütün psikolojiyi değiştirdi.

ř.A.: "Narsist insan" terimini kullandın. İnsan hakikaten narsist miydi?

S.T.: İnsan kendisini gezegenin merkezi, Allah'ın sevgili kulu olarak görüyordu, teolojinin inandığı görüş buydu. Bu görüş, anımsattığımız devrimsel nitelikli buluşlarla epey hırpalandı. Böylece teolojik narsizm yıkıldı. Ama bu kez de insanın rasyonel narsizmi, başka bir boyutta, belki de –küçük harflerle söylemek istiyorum– birincisinden daha tehlikeli bir boyutta gelişti. Bugün insanın çok ciddi ve saldırgan bir narsizm içinde olduğunu söyleyebilirim.

ř.A.: "Freud'u atomize etmek istiyoruz," demiştin. Onu biraz açar mısın, "atomize etmek"le ne yapacağız Freud'u?

S.T.: "Didik didik etmek" de diyebiliriz. Bir insana ya da konuya yaklaşırken onu atomize etmeyi, arkeolojik bir tanımlamayla onu bütün katmanlarına varıncaya dek araştırmayı bize Freud öğretti. Biz onun öğretisinin izinden gidiyoruz, ama bu sefer objektifi Freud'a çevirerek. Freud, "Buldüğünüz her bir gerçeği, parçayı bir dedektif kuşkusuyula ve tizliğiyle araştırın," diyor. Biz de bunu yapmaya çalışacağız.

ř.A.: Ben önce *Bilimsel Bir Peri Masalı: Sigmund Freud'un Aile ve Tarihsel Romanı* kitabının giriş cümlesini okumak istiyorum çünkü ona dayanarak bir şey soracağım. Kitabın "Gecikmiş Bir Saygı Sunusu" başlıklı bölümünde, "Sigmund Freud'un biyografisini, yaptılarını ve özellikle de yaşadığımız kültür içindeki huzursuzluğun satır aralarına –bile– sinmiş bilgeliğini, yalnızlığını, acısını sezinleyebilmem için bu kadar gecikmem, bu yaşa gelmem gerekmezdi," diyorsun. Neden geciktin?

S.T.: Aslında gecikmemek lazımdı. Kitabı olarak okuduğumu varsayarsak, pek de geciktim sayılmaz. Lise yıllarından beri Freud okumaya çalışıyordum. Ama Freud'un biyografisini, aynanın arka yüzü dercesine tersinden okumaya başladığımız zaman, Freud'un yaşadığı ortama benzer bir

ortamda bulunmam gerekirmiş meğerse. Çünkü Freud, bir negatif özgürlük ortamında yaşayan insandı.

Ş.A.: Ne demek bu?

S.A.: Bir azınlık psikolojisi içinde, bir tür diasporik yaşamın içindeydi. Benim de bunu sezinleyebilmem için buna benzer bir mini sürgün hayatını yaşamam gerekecekti. Onun yazdıklarında, neler çektiğini, ait olmadığı bir toplumda yalnız ve izole yaşamının ne demek olduğunu anlamaya, sezinlemeye başladığım zaman başka bir Freud'la neredeyse dost olmaya başladım. İlk önce Freud'un yaşadığı evleri, sonra ona esin kaynağı olan yapıtları, örneğin Roma'yı, örneğin Akropolis'i, Louvre Müzesi'ndeki Michelangelo'nun yapıtlarını ve de daha da ileri giderek, onun 48-49 sene oturduğu koltuğunun karşısındaki gravürdeki Karnak Tapınağı'nı birkaç kere gezip orada neredeyse diz çökmem gerekecekti. Tabii bunlara ek olarak okuduğu kitapları, *Karamazov Kardeşler'i*¹ ve hepsinden önemlisi Camus'nün *Düşüşü*² romanını okuduktan sonra Freud'un biyografisine yaklaşma cesareti buldum.

Ş.A.: Aslında bu bir gecikme değil, bir hazır olma sorunu. Öyle mi?

S.T.: Batılı biri bunu daha genç yaşta yapabiliirdi. Ama ziyanın neresinden dönersek kârdır.

Ş.A.: O kadar çok yere gitmişsin ki Freud'un izinde... Bir kısmını saydın; Viyana, Londra, Vatikan'ı atladın. Epey bir yol aldıktan sonra da yazma noktasına geldin. Şunu merak ediyorum, Freud'la ilk ne zaman karşılaştın, Freud'u ilk duyduğun zamanı hatırlıyor musun?

S.T.: Zannediyorum lise yıllarındaydı, ilk kitabını aldığım ânı bile hatırlıyorum neredeyse. Çağaloğlu'ndan aşağı inerken İran Konsolosluğu'nun yanındaki duvarda ucuz ki-

1. Fyodor Dostoyevski, *Karamazov Kardeşler*, çev. Ayşe Hacıhasanoğlu, Can Yayınları, İstanbul, 2010. (Y.N.)

2. Albert Camus, *Düşüş*, çev. Hüseyin Demirhan, Can Yayınları, İstanbul, 1997. (Y.N.)

taplar satan bir kitapçımız vardı, gücümüz ancak oradan bir şeyler alıp vermeye yetiyordu. Ama o kitapçıdan aldıklarımı, –*Cinsiyet Üzerine* gibi–, zannediyorum o sırada anlayamadım.

Ş.A.: Kaç yaşındaydın?

S.T.: 17-18 olabilir. O sırada bendeki libido yoğunluğu Freud'unkinden de fazlaydı. O dönem üzerimde biriken gerilimi boşaltmak için her gün, günde yedi-sekiz saat kürek çekmek zorunda kalıyordum. Kalamış'tan çıkıp Adalar'a kadar gittiğimiz oluyordu. İki-üç arkadaşımınla birlikte gece yarısı Moda Deniz Kulübü'nün önünden Kınalı'ya, Pendik'e kadar kürek çektiğimiz oluyordu.

Ş.A.: O zamanlardan beri de Freud'la beraberliğin bir şekilde sürdü. Senin Freud'a bakışını, çakışmalarını, paralelliklerini gördük. Artık Freud'un doğumuna gelebiliriz ama öncesi de önemli; Freud'un annesi, babası... Freud'un kişiliğinde çok önemli yer tutan insanlar. Bunlara geçmeden önce kısaca şunu sormak istiyorum: Bu programı kimler dinlesin?

S.T.: Kendini, dünyayı, başkalarını merak edenler dinlesin derim. Çünkü kuramlardan ziyade Freud'un biyografisine odaklanan bir program yapmayı öngördük.

Onun bazı önemli düğüm noktalarında asıl yapıtları ortaya çıkmıştır ve bu yapıtları anlamak için biyografik arka planı bilmek gerekir. Yalnız biz bunu böyle böyle yapacağız derken, konuyu çok iyi bildiğimizi ve bu işte derinlemesine uzman olduğumuzu söylersek abartmış oluruz. Burada Woody Allan'ın küçük bir epizodunu anımsatmak istiyorum. Hızır Woody Allan, Amerika'da hafta sonu seminerlerinde, Dünya kültürünü menajerlere öğretmek için ya da onları salon adamı yapmak için birkaç saat içinde bütün kültürü öğreten programları ironize eden bir konuşmasında, "Ben de gittim, Rus edebiyatı öğrendim. Örneğin *Anna Karenina*'yı¹ öğrendim," der. Arkadaşı da sorar, "Nasıldı? Biraz anlatsana." Wo-

1. Lev Tolstoy, *Anna Karenina*, çev. Uğur Büke, Can Yayınları, İstanbul, 2018. (Y.N.)

ody Allan kendine özgü mimiklerle düşünür ve kısaca, “Olay Rusya’da geçiyor,” der. Yani bütün bir hafta sonu seminerinden aklında kalan bu olur. Biraz böyle bir bağlamda dinlemelerini, izlemelerini tavsiye ederim.

Ş.A.: Asık yüzlü bir program olmayacak. Sadece psikiyatri ve Freud’la değil; hayatla, ölümle, her şeyle ilgili olacak.

S.T.: Freud’un biyografisi öyle derin ve açık ki, onun peşine takılanlar Kristof Kolomb’vari bir serüvene başlamış olacaklar. Şöyle ki; iyi bir donanımla Hindistan’a diye yola çıkıp Amerika’ya varılabilir. Bu çok hoş bir pozitif yanılmalıdır. Kötü olan Hindistan’a diye yola çıkıp gerçekten Hindistan’a varmaktır.

Ş.A.: Çok hoş. Az önce Johannes Brahms’ın “Op.49, 4” numaralı ninnisini dinledik. Peki, “bilimsel bir peri masalı” ne demek Serol?

S.T.: “Bilimsel bir peri masalı” aslında Freud’a yöneltilen bir ucuzlama, aşağılama tanımını. Şöyle ki; onun yaşadığı çağın yarı Tanrı hekimlerinden, Viyana’nın en ünlü hekimlerinden Richard von Krafft-Ebing, Freud’un ilk konferansına gelir. Freud ilk kez 21 Nisan 1896’da, Viyana Nöropsikiyatri Cemiyeti’nin düzenlediği bilimsel bir toplantıda, sanıyorum 18 hastasını takdim eder ve onlar hakkındaki görüşlerini sunar. Bu toplantıyı dinleyen Richard von Krafft-Ebing’e, “Nasıl buldunuz bu yeni yetme psikiyatrin görüşlerini?” diye sorulduğunda, “Olsa olsa bunların hepsi ‘bilimsel bir peri masalı’dır,” diyerek, o kibarlık içinde yapabileceği en uç ucuzlamayı yapar.

Ş.A.: Negatif bir vurgu bu yani.

S.T.: Aslında negatif bir vurgu, ama kanımca bütün Freud külliyatının en güzel, en can alıcı tanımlaması da burada yatar. Freud gerçekten de nöroanatomiden, nörofizyolojiden başlayan araştırmalarıyla, her bir vaka üzerinde çok titiz çalışarak bir noktaya gelir, örneğin, “Burada Hamlet ya da Sophokles olsaydı ne yapardı, ya da Shakespeare nasıl akıl yürüttü?” diyerek, peri masalı niteliğindeki spekülasyonlarına girer. Bunların ikisinin kaynaşmasından ortaya bildiğimiz

Freud külliyatı ya da psikanaliz bilimi çıkar. Ne bilimdir ne peri masalıdır. Herkes istediği açıdan yorumlamakta serbesttir. Bugüne kadar binlerce kişi bunun hem aleyhinde hem lehinde yazılar yazdı. Ama görüldüğü gibi hâlâ konuşuyoruz, hâlâ didikliyoruz, tüketemiyoruz.

Ş.A.: Freud'un annesine, Amalia'ya gelelim. Nasıl bir kadındır Amalia?

S.T.: Amalia her şeyden evvel çok güzel bir kadınmış, 95 yaşında ölmüş, uzun bir yaşam sürmüş, öldüğü zaman bile çok cazip, bakımlı bir kadınmış. 20 yaşında evleniyor, Freud'un babası o sırada 40 yaşında, aralarında ciddi bir yaş farkı var.

Ş.A.: Neden böyle olmuş? Gönüllü bir evlilik mi yani?

S.T.: Orası Freud ailesinin karanlık noktalarından biri. Olasılıkla evlilik dışı bir gebelik söz konusu olmuş, çünkü Freud'un resmî doğum tarihi ile bazı araştırmacıların verdiği tarih birbirini tutmuyor. İki ay fark var. Bu aslında yazgıyı belirleyici bir fark. Belki bugün sıradan bir insan için evlilik dışı çocuk olmak o kadar önemli olmayabilir. Ama Freud gibi yaşamını bu konuya odaklayan ve teorisini buradan kalkarak oluşturan biri için bu durum onun düşünce ve teorik sistemini, sistematizasyonunu belirleyen bir nokta. Amalia Freud'un babasıyla evlenip Freud'ların evine geldiği zaman, babanın ilk eşinden olma iki yetişkin çocuğu var, Emanuel ve Philipp. Bunların yaşları annenin, Amalia'nın yaşıyla eşit. Onlar da 21 yaşlarında. Babanın çıktığı uzun iş gezilerinde Philipp ile Amalia arasında cinsel bir yakınlaşma olduğu pek yadsınmıyor. Freud birkaç kez annesi ile Philipp'i aynı yatakta ve oldukça yakın görüyor ve *Düş Yorumu*'nda bunun altını çiziyor. Annesi Freud'un kafasında koruyucu anne figüründen çok kıskırtıcı bir dişi figür olarak kalıyor ve bunu pek çok kez yazıyor Freud. Ama her şeye rağmen, annesinin biricik oğlu, anne için hep prens ve veliaht olarak karşılanıyor, anne tarafından çok seviliyor. Bu sevgi Freud'un gelişimine büyük destek oluyor. Israrla vurguluyor, "Annesi tarafından sevilen bir oğlan, büyük bir şansı da beraberinde taşıyor," diye.

Açık Radyo'nun 19. yayın döneminde gerçekleşen Didik Didik Freud programında Serol Teber ve Şenol Ayla, Teber'in **Bilimsel Bir Peri Masalı: Freud'un Aile ve Tarihsel Romanı**'ndan yola çıkarak, Sigmund Freud'un eşsiz yaşamöyküsünün peşine düşüyor ve çağdaşı Tevfik Fikret'le ortak melankolik dünyalarının eserlerine yansımalarını eleştirel/alternatif tarih yazımının büyüteci altında didikliyorlar.

Serol Teber, psikoloji, davranış bilimi ve arkeoloji arasında disiplinlerarası bir dil oluşturarak antikiteden Ortaçağ'a kadar hastalık, sapkınlık, günah kabul edilen melankoliyi ve bugün bile üretim-tüketim düzeninin aksak parçası sayılan melankolik kişiliği "atomize" ederek, nevi şahsına münhasır mizah duygusu ve ironisiyle arkeo-psikoloji alanının ilk ve en önemli yerli kaynaklarından bir tanesini armağan ediyor bizlere.

"Bize öğretildiği gibi, dünya ciddiye alındığı ölçüde güzelleşmektedir. Üzerleri metafizik bulutlarla kaplı pek çok şey, şimdi, bilimsel yöntemin ışığı altında açık seçik parlamaktadır. Olayların bu denli gerçekçi görünümü bizlerde hiç de düş kırıklığı yaratmıyor. Tersine, pırıl pırıl, yepyeni bir dünyayı görmenin mutluluğu içindeyiz..."

Serol Teber, "Önsöz", **Davranışlarımızın Kökeni**

—**"Açık Radyo."**
95.0

ISBN 978-975-07-0461-7

9 789750 754067